

Якщо викладач виявляє перевантаженість студентів обов'язковими самостійними роботами, він може вжити заходів щодо зменшення видів завдань, відмовляючись від менш типових або дублюючих одна одну робіт. Можливі випадки, коли викладач виявляє, що певна робота повинна бути доведена до певних результатів і виконана в обсязі, який не перевищує визначених норм.

Дуже важливим у змісті робочих програм дисциплін є правильне, рівномірне розміщення в часі виконання самостійних робіт, зв'язування завдань із лекційними курсами, з лабораторно-практичними заняттями. При цьому необхідно прагнути до того, щоб студенти не перевантажувались і до завершення семестру звільнювались від завдань, які включають відтворюючі самостійні роботи за зразком.

З переходом з курсу на курс доля часу, що відводиться на самостійну роботу, зміст та обсяг її завдань повинна зростати, збільшуватися, а на аудиторні заняття під керівництвом викладача – зменшуватися. Доцільність додержання такого співвідношення елементів самостійної роботи та аудиторних занять визначається тим, що свідомими та міцними стають тільки ті знання і вміння, які студенти здобувають самостійною творчою працею.

Список використаної літератури

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : [підручник] / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес : [навч. посіб.] / За ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2004. – 384 с.
3. *Пидкасистый П. И.* Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении : теоретико-экспериментальное исследование / П. И. Пидкасистый. – М. : Педагогика, 1980. – 240 с.
4. *Пискунов М. У.* Организация учебного труда студентов / М. У. Пискунов. – Минск : БГУ, 1982. – 142 с.

Володимир Мокляк

ІДЕЇ АВТОНОМНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У ТВОРЧОСТІ В. ФОН ГУМБОЛЬДА, ДЖ. НЬЮМЕНА, К. ЯСПЕРСА ТА ІН.

У ході наукового пошуку з'ясовано, **що автономія вищого навчального закладу** – самостійність освітнього закладу вищої професійної освіти (ВНЗ) у підборі та розміщенні кадрів, здійсненні навчальної, наукової, господарської та іншої діяльності у відповідності до законодавства та статуту вищого навчального закладу [2, с. 7]. Автономія ВНЗ передбачає:

- 1) створення оптимальних умов для вільного пошуку, викладу та розповсюдження наукової істини;
- 2) існування академічних свобод (свобода викладання, наукових досліджень та навчання);

3) діяльність органів студентського самоврядування;

4) відповідальність вищого навчального закладу за якість наданих освітніх послуг.

У міжнародній практиці автономія університету ґрунтується на принципі дотримання **академічних свобод**. Академічні свободи – це самостійність суб'єктів навчального процесу в максимально припустимих межах, прояв паритетності у стосунках викладачів і студентів, максимально демократична процедура навчання, право студента, а також і викладача, вибирати навчальні курси поза певним обсягом обов'язкових, право кафедри і викладача формувати зміст навчальної дисципліни, право викладачів вибирати керівників факультету, закладу, а також самостійність ВНЗ в організації навчального процесу тощо. Рівень і характер академічних свобод і є тим показником, котрий характеризує реформи у вищій освіті будь-якої країни.

Ми розуміємо **автономію вищого навчального закладу** як його зовнішню самоідентифікацію, а **академічні свободи** – провідний принцип внутрішньої організації його діяльності.

Проаналізуємо, як видатні мислителі XIX–XX ст. обґрунтовували ідею університету і його автономію як шлях до якісної підготовки випускника.

1. **Вільгельм фон Гумбольдт (1767-1835)** – німецький учений і державний діяч, походить з аристократичної родини. Зростав В. фон Гумбольдт у придворному оточенні, що допомогло йому в майбутньому втілити програми реформ за часів правління Фрідріха Вільгельма III.

Його реформа почалася після поразки Пруссії від армії Наполеона Бонапарта, що дало можливість свідомій патріотичній інтелігентній частині еліти спрацювати на користь країни.

В основу реформування шкільної освіти В. фон Гумбольдтом було покладено розвиток гармонійної особистості як мету навчання, яку він вивів з філософії Готфріда Вільгельма Лейбніца.

У 1809 р. ним було засновано Берлінський університет, який сьогодні носить ім'я братів Гумбольдтів (брат – Александр, відомий мандрівник і вчений).

Ідея університету ґрунтувалася на науці й освіті, а мета вищої освіти – ставлення до науки не як до результату, а як до безперервного процесу навчання, самовдосконалення, розвитку та пошуку істини (**ідея навчання упродовж життя**). На думку В. фон Гумбольдта, наукові досягнення людства повинні передаватися наступним поколінням не внаслідок опрацювання матеріалу, а завдяки його природі.

“... згадані заклади виконуватимуть свою функцію тільки за умови, що сповідуватимуть чисту ідею науки. Тому пануватимуть у їхньому середовищі **принципи самотності та свободи**” [1, с. 25].

Про стосунки держави і вищого навчального закладу В. фон Гумбольдт писав так: “... прямиий вплив з її боку **неприпустимий**, будь-яке втручання у справу неминуче створюватиме нові перепони” [1, с. 26].

“... останній (*державі*) слід подбати про багатий ... духовний потенціал, відібравши видатних учених та забезпечивши для них **свободу дій**” [1, с. 28].

Таким чином, прослідковуємо ідею автономного університету (вищого навчального закладу).

2. **Джон Генрі Ньюмен** (1801–1890) (відомий також як блаженний Джон Генрі Ньюмен або кардинал Джон Генрі Ньюмен) – центральна фігура в релігійному житті Великобританії вікторіанського періоду. Одна з основних праць – “Ідея університету”.

Ще у XIX ст. Джон Генрі Ньюмен наголошував на тому, що в той час друкували дуже багато видань і свій час Дж. Г. Ньюмен уважав одним із найсприятливіших для розвитку людини. Сьогодні ми маємо ще більше можливостей для саморозвитку.

На його думку, первинна функція університету – “школа універсальної освіти” [1, с. 37]; місце комунікації завдяки особистому спілкуванню у межах цілої країни.

Цікавим є опис розташування університету: “Велика ділянка землі. Просторий круг діаметром, скажімо, чотири милі, слід перетворити на ліс з галявинами; з усіх боків Університет мав би оточувати розкішний парк з острівцями вишуканих дерев, гайками та алеями, де на шляху подорожнього лежатимуть галявини, луги, звідки відкриватиметься краєвид замощеного міста” [1, с. 50]. Для чого це? “Куди тепер податися юному спудеєві, чи знайде він тепер втіху для очей своїх, змучених напруженою лектурою, тепер, коли від нього забрали відраду-річку?” [1, с. 50].

У працях мислителя бачимо, що Університетом він називає великі міста (наприклад, Атени), де збираються кращі майстри своєї справи.

3. **Карл Ясперс** (1883–1969) – німецький філософ-екзистенціаліст, лікар та психіатр. В університетах вивчав право та медицину. Основні праці пов’язані з філософією. За часів нацистів його звільняють з Гейдельберзького університету, де він був професором філософії, і забороняють друкуватися. Після війни його відновлюють на посаді і дозволяють друкуватися. Одна з найвідоміших праць ученого – “Питання вини”, написана під час Нюрнберзького процесу. Основна ідея – відповідальність за зло лягає на всіх.

“Ідея університету” – також одна з відомих праць К. Ясперса (1923, 1946, 1961 pp.).

“Університети були засновані як **автономні установи**, повноваження яких підтверджувалося установчими грамотами з боку папи або держави і яким надавалися майно й окрема земельна власність” [1, с. 156]. Університет сам підбирає кадри, організовує навчальний процес та присвоює наукові ступені, організовує захисти дисертацій. Він утворюється з доброї волі держави і в той же час є вільним від неї. Викладач – самостійний; керується принципами академічної свободи.

К. Ясперс переконаний, що університетський принцип – духовно-аристократичний. Але у самоврядуванні корпоративного закладу є немало небезпек:

1. З особистих інтересів і зі страху перед кращими корпорації мають схильність до виродження (не відбувається розвиток, рівень викладання і навчання знижується).

2. Вільний відбір кадрів дозволяє обрати найкращих, хоча інколи обирали другорядних (зазвичай обирають людей середнього рівня приблизно однакового інтелектуального рівня).

3. Спрощення навчального матеріалу збіднює інтелектуальне життя.

4. Свобода слова часто переростає у пусті дискусії і безпідставні звинувачення.

5. Академічні свободи дуже приваблюють індивіда і, замість того, щоб стимулювати його до розвитку, ізолюють від спілкування.

Отже, ми бачимо, що питання автономії вищого навчального закладу було актуальним для відомих мислителів ХІХ – ХХ ст. і залишається актуальним і зараз. У зв'язку з прийняттям нового Закону України "Про вищу освіту" автономія стає невід'ємним аспектом організації навчально-виховного процесу в українських вишах. Але поруч із ним стоїть не менш важливе питання відповідальності вищого навчального закладу за якість підготовки випускника.

Список використаної літератури

1. Ідея університету: Антологія / Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; Відп. ред. М. Зубрицька. – Львів : Літопис, 2002. – 304 с.
2. Словарь-справочник по педагогике / Авт.-сост. В. А. Мижериков; под общ. ред. П. И. Пидкасистого. – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 448 с.

Світлана Перова

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Педагогічна наука не залишається осторонь дослідження різних аспектів підготовки викладача з іноземної філології. У філологічних і методичних студіях обґрунтовано окремі аспекти мовної, літературознавчої, методичної підготовки таких фахівців (Е. Арванітопуло, Н. Артеменко, В. Баркасі, О. Бугреєва, О. Горошкіна, Л. Люлька, Р. Мільруд, С. Ніколаєва, Н. Остапенко, Ю. Пассов, О. Семенов, Т. Симоненко, Н. Синичкіна, І. Соколова, Б. Степанишин та ін.)

Втілення компетентнісного підходу в нормативний та практичний складники підготовки фахівця з вищою освітою дозволяє вирішувати проблему, яка є типовою для української держави та взагалі всієї системи освіти, коли студенти можуть добре оволодіти набором теоретичних знань, але зіштовхуються зі значними труднощами в діяльності, яка потребує використання цих знань для вирішення конкретних, типових життєвих завдань або проблемних ситуацій.

На основі аналізу таких документів, як закон України „Про вищу освіту”, Державний стандарт вищої освіти, Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції до європейського освітнього простору, а також проаналізувавши різні погляди науковців на проблему визначення компонентів професійної компетентності фахівців, уважаємо, що в структурі професійної компетентності мабутніх фахівців педагогічного профілю з іноземної філології, можна виокремити три основні групи: